[2022] 16 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 399

ਏਲੋਰਾ ਪੇਪਰ ਮਿੱਲਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ

ਬਨਾਮ

ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ

(2021 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 7697)

ਜਨਵਰੀ 04, 2022

[ਐਮ. ਆਰ. ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਬੀ. ਵੀ. ਨਾਗਰਤਨਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਕੰਸੀਲੀਏਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1966 – ਧਾਰਾ 12 (5) ਅਤੇ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ - ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਕੰਸੀਲੀਏਸ਼ਨ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2015 ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1966 ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਆਰ/ਡਬਲਯੂ ਐਸਐਸ 11 ਅਤੇ 15 ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਗਠਿਤ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਵਜੋਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਧਾਰਾ 12 (5) ਨੂੰ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ - ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੋਧ ਐਕਟ, 2015 ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 12 (5) ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, 23.10.2015 ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਹੋਰ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਐਕਟ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, 2015 ਅਤੇ ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ, ਧਾਰਾ 12 (5) ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਸੀ -ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ: ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ-ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਖਰੀਦ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਰਾਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ - ਇਸ ਲਈ, ਸੋਧ ਐਕਟ, 2015 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ - ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਵਿਚੋਲੇ ਬਣਨ ਅਤੇ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹੋ ਗਏ - ਧਾਰਾ 12 ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਸੋਧ ਐਕਟ, 2015 ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ "ਆਰਬਿਟਰਾਂ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ" ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਸੀ - ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਰਥਾਤ, "ਵਿਚੋਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ" ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ, ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੂਰਵ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਦਾ ਧਿਰਾਂ ਜਾਂ ਸਲਾਹਕਾਰ ਜਾਂ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ - ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਰਥਾਤ, ਜਦੋਂ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਧਾਰਾ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾਲ ਗਲਤ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ,

ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿਚੋਲਗੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲੇਗਾ ਜਿਸ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ - ਇਹ ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਗੈਰ-ਅੜਿੱਕੇ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਵਿਚੋਲਗੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ - ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ, ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਖਰੀਦ ਕਮੇਟੀ-ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਰਾਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਾਰੇ ਵਿਚੋਲੇ ਬਣਨ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਅਯੋਗ ਸਨ - ਅਜਿਹੇ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਕੰਸੀਲੀਏਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, 1996

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ

ਆਯੋਜਿਤ: 1.1. ਮੌਜੂਦਾ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1966 ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 11 ਅਤੇ 15 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਗਠਿਤ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਆਰਬਿਟਰੇਟਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 2001 ਵਿਚ ਵਿਚੋਲਗੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਗਠਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਵਿਚੋਲਗੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ-ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਖਰੀਦ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ. [ਪੈਰਾ 6] [408-ਈ-ਐੱਚ]

1.2. ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ-ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਖਰੀਦ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਰਾਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਸੋਧ ਐਕਟ, 2015-ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਅਤੇ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਵਿਚੋਲੇ ਬਣਨ ਅਤੇ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੋਧ ਐਕਟ, 2015 ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 12 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ "ਵਿਚੋਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ" ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ "ਵਿਚੋਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ" ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ, ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੂਰਵ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਦਾ ਧਿਰਾਂ ਜਾਂ ਸਲਾਹਕਾਰ ਜਾਂ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੋਣ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ

ਇੱਕ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਰਥਾਤ, ਜਦੋਂ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਕਲਾਜ਼ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾਲ ਗਲਤ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲੇਗਾ ਜਿਸਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਗੈਰ-ਅੜਿੱਕੇ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਵਿਚੋਲਗੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 12 (5) ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 7][409-ਏ-ਈ]

1.3. ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਸਾਬਕਾ ਜੱਜ ਨੂੰ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ/ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 11][419-ਐੱਫ]

ਟੀਆਰਐਫ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਐਨਰਗੋ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਸ ਲਿਮਟਿਡ (2017) 8 ਐਸਸੀਸੀ 377: [2017] 7 ਐਸਸੀਆਰ 409 ਅਤੇ *ਭਾਰਤ ਬ੍ਰਾਡਬੈਂਡ ਨੈੱਟਵਰਕ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਟੈਲੀਕਾਮ ਲਿਮਟਿਡ* (2019) 5 ਐਸਸੀਸੀ 755: [2019] 6 ਐਸਸੀਆਰ 97 - ਭਰੋਸੇ।

ਵੋਸਟਾਲਪਾਈਨ ਸ਼ੀਨੇਨ ਜੀਐਮਬੀਐਚ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਮੈਟਰੋ ਰੇਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ (2017) 4 ਐਸਸੀਸੀ 665: [2017] 1 ਐਸਸੀਆਰ 798; *ਅਰਾਵਲੀ ਪਾਵਰ ਕੰਪਨੀ ਪਾਵਰ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਏਰਾ ਇੰਫਰਾ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ* (2017) 15 ਐਸਸੀਸੀ 32; *ਇੰਡੀਅਨ ਆਇਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਰਾਜਾ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ* (2009) 8 ਐਸਸੀਸੀ 520: [2009] 13 ਐਸਸੀਆਰ 510; *ਏਸੀਈ ਪਾਈਪਲਾਈਨ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ (ਪੀ) ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ* (2007) 5 ਐਸਸੀਸੀ 304: [2007] 4 ਐਸਸੀਆਰ 777; *ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਐਮ ਪੀ ਗੁਪਤਾ* (2004) 10 ਐਸਸੀਸੀ 504; *ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਪਰਮਾਰ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀ* (2019) 15 ਐਸਸੀਸੀ 682: [2019] 5 ਐਸਸੀਆਰ 1009; *ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਦੀਪ ਵਿਨੇਦ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀ* (2020) 2 ਐਸਸੀਸੀ 464: [2012] 17 ਐਸਸੀਆਰ 64; *ਸਿੰਗਲਾ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ* (2019) 2 ਐਸਸੀਸੀ 488: [2018] 14 ਐਸਸੀਆਰ 1005; *ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਸਿੰਚਾਈ ਡਿਵੀਜ਼ਨ, ਪੁਰੀ ਬਨਾਮ ਗੰਗਾਰਾਮ ਛਪੋਲੀਆ* (1984) 3 ਐਸਸੀਸੀ 627; *ਸਰਕਾਰੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਕੱਤਰ, ਮਦਰਾਸ ਬਨਾਮ ਮੁਨੁਸਾਮੀ ਮੁਦਲਿਆਰ* (1988) ਪੂਰਕ ਐਸਸੀਸੀ 651: [1988] 2 ਪੂਰਕ ਐਸਸੀਆਰ 673; *ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਅਥਾਰਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਕੇਡੀ ਬਾਲੀ* (1988) 2

ਐਸਸੀਸੀ 360: [1988] 3 ਐਸਸੀਆਰ 370; *ਐਸ ਰਾਜਨ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ* **(1992) 3 ਐਸਸੀਸੀ 608: [1992] 3 ਐਸਸੀਆਰ 649;** *ਇੰਡੀਅਨ ਡਰੱਗਜ਼ ਐਂਡ ਫਾਰਮਾਸਿਊਟੀਕਲਜ਼ ਬਨਾਮ ਇੰਡੋ-ਸਵਿਸ ਸਿੰਥੈਟਿਕਸ ਜਰਮ ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ* **(1996) 1 ਐਸਸੀਸੀ 54: [1995] 5 ਪੂਰਕ ਐਸਸੀਆਰ 180;** *ਡੇਨੇਲ (ਮਲਕੀਅਤ) ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲਾ* **(2012) 2 ਐਸਸੀਸੀ 759: [2012] 2 ਐਸਸੀਆਰ 897;** *ਬਿਪਰੋਸਜ਼ ਬਿਪਰਨ ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਐਸਏ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕਸ ਲਿਮਟਿਡ* **(2012) 6 ਐਸਸੀਸੀ 384: [2012] 5 ਐਸਸੀਆਰ 743- ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ**

ਜੈਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਦੁੱਗਧ ਉਤਪਾਦਕ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸੰਘ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਅਜੇ ਸੇਲਜ਼ ਐਂਡ ਸਪਲਾਇਰ **2021 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ, ਐਸਸੀ 730 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ**

<u>ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ</u>

[2017] 7 ਐਸਸੀਆਰ 409	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 8**
[2009] 13 ਐਸਸੀਆਰ 510	**ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ**	**ਪੈਰਾ 2.6**
[2007] 4 ਐਸਸੀਆਰ 777	**ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ**	**ਪੈਰਾ 2.6**
[2012] 17 ਐਸਸੀਆਰ 64	**ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ**	**ਪੈਰਾ 2.6**
[2019] 5 ਐਸਸੀਆਰ 1009	**ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ**	**ਪੈਰਾ 2.6**
[2018] 14 ਐੱਸਸੀਆਰ 1005	**ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ**	**ਪੈਰਾ 2.6**
[2017] 1 ਐਸਸੀਆਰ 798	**ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ**	**ਪੈਰਾ 8**
[2017] 7 ਐਸਸੀਆਰ 409	**ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ**	**ਪੈਰਾ 8**
[1988] 2 ਪੂਰਕ ਐਸਸੀਆਰ 673	**ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ**	**ਪੈਰਾ 8**
[1988] 3 ਐਸਸੀਆਰ 370	**ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ**	**ਪੈਰਾ 8**
[1992] 3 ਐਸਸੀਆਰ 649	**ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ**	**ਪੈਰਾ 8**
[1995] 5 ਪੂਰਕ ਐਸਸੀਆਰ 189	**ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ**	**ਪੈਰਾ 8**
[2012] 2 ਐਸਸੀਆਰ 897	**ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ**	**ਪੈਰਾ 8**
[2012] 5 ਐਸਸੀਆਰ 743	**ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ**	**ਪੈਰਾ 8**
[2019] 6 ਐਸਸੀਆਰ 97	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 8.1**

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2021 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 7697

2019 ਦੇ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 100 ਵਿੱਚ ਜਬਲਪੁਰ ਵਿਖੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 27.08.2021 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਸੰਦੀਪ ਬਜਾਜ, ਸੋਇਬ ਕੁਰੈਸ਼ੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਪੁਲ ਜੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ।

ਸੰਨੀ ਚੌਧਰੀ, ਨਚਿਕੇਤਾ ਜੋਸ਼ੀ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਐਮ.ਆਰ. ਸ਼ਾਹ, ਜੇ.

1. ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਏਸੀ ਨੰਬਰ 100/2019 ਵਿੱਚ 27.08.2021 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 14 ਅਧੀਨ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਕੰਸੀਲੀਏਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1996 ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਅਤੇ 15 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, 1996') ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਗਠਿਤ ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਆਰਬਿਟਰੇਟਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਸਲ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

2. ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਸਾਲ 1993-94 ਲਈ ਕਰੀਮ ਵੇਵ ਪੇਪਰ ਅਤੇ ਨਕਲ ਪੇਪਰ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਟੈਂਡਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਟੈਂਡਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ 22.09.1993 ਦੇ ਸਪਲਾਈ ਆਰਡਰ ਰਾਹੀਂ ਠੇਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ 420 ਮੀਟ੍ਰਿਕ ਟਨ ਕਰੀਮ ਵੇਵ ਪੇਪਰ ਅਤੇ 238 ਮੀਟ੍ਰਿਕ ਟਨ ਨਕਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਗਜ਼ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 90% ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਬਲਕਿ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਤਰਕ ਦੇ ਕੁਝ ਖੇਪਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ 15.11.1993 ਦੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਾਗਜ਼ ਸਪੈਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

2.1 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸਾਲ 1994 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭੋਪਾਲ ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਸਥਾਈ ਰੋਕ ਦੀ ਰਾਹਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਸਪਲਾਈ ਆਰਡਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਬਾਕੀ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਠੇਕਾ ਦਿੱਤਾ. ਇਸ ਲਈ, ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਬੇਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ

2.2 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 2-ਬੀ/1998 ਵਾਲੇ 95,32,103/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਵਸੂਲਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ

ਭੋਪਾਲ ਦੀ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ। ਉਕਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1996 ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿਚ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਧਾਰਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਨੇ 27.02.1999 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਉਕਤ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1117/1999 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਿਤੀ 03.05.2000 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਖਰੀਦ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚੋਲਗੀ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

2.3 ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚੋਲਗੀ ਕੋਲ ਭੇਜਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ.(ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 13914/2000 ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਨੂੰ 28.09.2000 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

2.4 ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਗਠਨ "ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਖਰੀਦ ਕਮੇਟੀ" ਵਜੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 12.09.2000 ਨੂੰ ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ / ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਖਰੀਦ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗਠਨ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1996 ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ 2.2.2001 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਉਕਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1824/2001 ਵਜੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ 24.01.2017 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਫੋਰਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2.5 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1996 ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 11 ਅਤੇ 15 ਦੇ ਤਹਿਤ ਏਸੀ ਨੰਬਰ 100/2019 ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮੂਲ ਗਠਿਤ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ - ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਖਰੀਦ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1996 ਦੀ ਧਾਰਾ 12 (5) 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। *ਟੀਆਰਐਫ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਐਨਰਗੋ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਸ ਲਿਮਟਿਡ* ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਜਿਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ (2017) 8 ਐਸਸੀਸੀ 377 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਖਰੀਦ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਪੰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਬਣਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਉਹ ਵੀ

ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਮੂਲ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਰਹਿਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਗਠਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ 1996 ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

2.6 ਹਾਲਾਂਕਿ, *ਅਰਾਵਲੀ ਪਾਵਰ ਕੰਪਨੀ ਪਾਵਰ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਏਰਾ ਇਨਫਰਾ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, (2017) 15 ਐਸਸੀਸੀ 32; ਇੰਡੀਅਨ ਆਇਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਰਾਜਾ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ, (2009) 8 ਐਸਸੀਸੀ 520 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ; ਏਸੀਈ ਪਾਈਪਲਾਈਨ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ (ਪੀ) ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ, (2007) 5 ਐਸਸੀਸੀ 304 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ; ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਐਮਪੀ ਗੁਪਤਾ, (2004) 10 ਐਸਸੀਸੀ 504 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ; ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਪਰਮਾਰ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀ, (2019) 15 ਐਸਸੀਸੀ 682 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ; ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਦੀਪ ਵਿਨੇਦ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀ, (2020) 2 ਐਸਸੀਸੀ 464 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ; ਸਿੰਗਲਾ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ, (2019) 2 ਐਸਸੀਸੀ 488* ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੋਧ ਐਕਟ, 2015 ਨੂੰ 23.10.2015 ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਹੋਰ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਐਕਟ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, 2015 ਅਤੇ ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ, ਸੋਧ ਐਕਟ, 2015 - ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 2016 ਦੀ ਧਾਰਾ 12 (5) ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1996 ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਅਤੇ 15 ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 14 ਅਤੇ 15 ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਖਰੀਦ ਕਮੇਟੀ ਵਜੋਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਗਠਿਤ ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ।

2.7 ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਸਲ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

3. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ਼੍ਰੀ ਸੰਦੀਪ ਬਜਾਜ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 14 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 11 ਅਤੇ 15 ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1996 ਜੈਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਦੁੱਗਧ ਉਤਪਾਦਕ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸੰਘ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਅਜੇ ਸੇਲਜ਼ ਐਂਡ ਸਪਲਾਇਰਸ, 2021 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 730 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਾਜ਼ਾ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਅਤੇ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਗਠਿਤ ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ - ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਖਰੀਦ ਕਮੇਟੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਨੇ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਸੋਧ ਐਕਟ, 2015 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਨੂੰ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੋਧ ਐਕਟ, 2015 ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 12 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ 'ਵਿਚੋਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ' ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੂਰਵ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਦਾ ਧਿਰਾਂ ਜਾਂ ਸਲਾਹਕਾਰ ਜਾਂ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ।

3.1 ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ, ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿਚਾਰਯੋਗ ਹੋਵੇਗੀ।

3.2 ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਅੱਗੇ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਦੇਖਣ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਖਰੀਦ ਕਮੇਟੀ - ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਖਰੀਦ ਕਮੇਟੀ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1824/2001 ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰੋਕ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਕਿ 4.5.2001 ਤੋਂ 24.01.2017 ਤੱਕ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਸੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਖਰੀਦ ਕਮੇਟੀ ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਗਠਨ ਲਈ ਕੋਈ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਸਨ

ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 12 (5) ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਗੁਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਗਠਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

4. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਨਚਿਕੇਤਾ ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਸਾਲ 2000 ਵਿੱਚ ਧਿਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਨਵਾਂ ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 12 (5) ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 23.10.2015 ਤੋਂ ਸੋਧ ਐਕਟ, 2015 ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

4.1 ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ।

4.2 ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਤਰਕਸੰਗਤ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

4.3 ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਜੈਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਦੁਗਧ ਉਤਪਾਦਕ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸੰਘ ਲਿਮਟਿਡ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 2015 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਉਸ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 20 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਧਾਰਾ 12 (5) ਜੋ 2015 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਰਾਹੀਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 (5) ਨੂੰ ਸੰਭਾਵਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ।

5. ਅਸੀਂ ਸਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਲਾਹਕਾਰ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਸਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਸੰਖੇਪ ਸਵਾਲ ਇਹ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਖਰੀਦ ਕਮੇਟੀ - ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਨੇ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 (5) ਅਤੇ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, 1996. ਜੇ ਜਵਾਬ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਕੀ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1996 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ?

6. ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਖਰੀਦ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਧੀਕ ਸਕੱਤਰ, ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ (i) ਡਿਪਟੀ ਸਕੱਤਰ, ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ, (ii) ਉਪ ਸਕੱਤਰ, ਆਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਭਾਗ, (iii) ਉਪ ਸਕੱਤਰ, ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ, (iv) ਉਪ ਸਕੱਤਰ/ ਅੰਡਰ ਸਕੱਤਰ, ਆਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ (v) ਹੈੱਡ ਆਫਿਸ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਡਿਪਟੀ ਕੰਟਰੋਲਰ, ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ - ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਖਰੀਦ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਗਠਨ ਸਾਲ 2001 ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਖਰੀਦ ਕਮੇਟੀ - ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 4.5.2001 ਤੋਂ 24.01.2017 ਤੱਕ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਲ 2019 ਵਿੱਚ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1996 ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 11 ਅਤੇ 15 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਗਠਿਤ ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਆਰਬਿਟਰੇਟਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਉਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜੋ ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਖਰੀਦ ਕਮੇਟੀ - ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ, ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਖਰੀਦ ਕਮੇਟੀ - ਆਰਬਿਟਰਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਜੋਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 2001 ਵਿੱਚ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਗਠਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ - ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਖਰੀਦ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

7. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ - ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਖਰੀਦ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਰਾਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ. ਇਸ ਲਈ, ਸੋਧ ਐਕਟ, 2015 - ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਅਤੇ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਵਿਚੋਲੇ ਬਣਨ ਅਤੇ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੋਧ ਐਕਟ, 2015 ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 12 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ "ਵਿਚੋਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ" ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ "ਵਿਚੋਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ" ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ, ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੂਰਵ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਦਾ ਧਿਰਾਂ ਜਾਂ ਸਲਾਹਕਾਰ ਜਾਂ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਰਥਾਤ, ਜਦੋਂ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਕਲਾਜ਼ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾਲ ਗਲਤ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲੇਗਾ ਜਿਸਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਗੈਰ-ਅੜਿੱਕੇ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਵਿਚੋਲਗੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਖਰੀਦ ਕਮੇਟੀ -ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਰਾਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਵਿਚੋਲੇ ਬਣਨ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 12 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਨੂੰ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਕੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ-ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਖਰੀਦ ਕਮੇਟੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਵਧੀਕ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ (i) ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਸਕੱਤਰ, (ii) ਆਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਭਾਗ, (iii) ਉਪ ਸਕੱਤਰ, ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ, (iv) ਉਪ ਸਕੱਤਰ/ਅੰਡਰ ਸਕੱਤਰ, ਆਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ (v) ਹੈੱਡ ਆਫਿਸ, ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਡਿਪਟੀ ਕੰਟਰੋਲਰ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ, ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਗੁਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1996 ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

8. ਜੈਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਦੁੱਗਧ ਉਤਪਾਦਕ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸੰਘ ਲਿਮਟਿਡ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਟੀਆਰਐਫ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਬਿੰਦੂ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਫੈਸਲੇ, ਪੈਰਾ 13, 14 ਅਤੇ 15 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

"**13.** ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਮਝੌਤਾ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਐਕਟ ਦੀ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਤਹਿਤ ਅਯੋਗਤਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ-ਚੇਅਰਮੈਨ ਨੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। *ਟੀਆਰਐਫ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਐਨਰਗੋ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਸ ਲਿਮਟਿਡ, (2017) 8 ਐਸਸੀਸੀ 377* ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਉਪਰੋਕਤ ਦਾ ਕੋਈ ਤੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ*; ਭਾਰਤ ਬ੍ਰਾਡਬੈਂਡ ਨੈੱਟਵਰਕ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਟੈਲੀਕਾਮ ਲਿਮਟਿਡ, (2019) 5 ਐਸਸੀਸੀ 755; ਵੋਸਟਾਲਪਾਈਨ ਸ਼ੀਨੇਨ ਜੀਐਮਬੀਐਚ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਮੈਟਰੋ ਰੇਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ, (2017) 4 ਐਸਸੀਸੀ 665* ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਵੋਸਟਾਲਪਾਈਨ ਸ਼ੀਨੇਨ ਜੀਐਮਬੀਐਚ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ 'ਆਰਬਿਟਰਾਂ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ' ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਗਾਊਂ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਦਾ ਧਿਰਾਂ ਜਾਂ ਸਲਾਹਕਾਰ ਜਾਂ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਕਲਾਜ਼ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ (ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਅਤੇ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਨਾਲ ਗਲਤ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲੇਗਾ ਜੋ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ, ਇਹ ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਗੈਰ-ਅੜਿੱਕੇ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਵਿਚੋਲਗੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ।

14. ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅੱਗੇ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਚੋਲਗੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੈ। ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਯਮ ਹੈ

ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਜੋ ਸਾਰੀਆਂ ਨਿਆਂਇਕ ਅਤੇ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਧਿਰਾਂ, ਵਿਚੋਲਗੀ ਅਤੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਬੰਧ ਖੁਦ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਸਰੋਤ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਗੈਰ-ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਚੋਲਗੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅਯੋਗ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗੀ. ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਧਿਰਾਂ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਪੈਰਾ 16 ਤੋਂ 18 ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

16. ਹੋਰ ਸੋਧਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਧਾਰਾ 12 ਵਿੱਚ ਵੀ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉੱਪਰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਵੀ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ' ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇਕ ਚਰਚਾ ਪੈਰਾ 53 ਤੋਂ 60 ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਹੇਠਾਂ ਪੂਰੀ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹਾਂਗੇ:

"ਵਿਚੋਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ

53. ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਚੋਲਗੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ, ਅਰਥਾਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ, ਸਮੁੱਚੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ

54. ਐਕਟ ਵਿੱਚ, ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਲਈ ਟੈਸਟ ਧਾਰਾ 12 (3) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ –

'12.(3) "ਕਿਸੇ ਵਿਚੋਲੇ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਤਾਂ ਹੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇ (ਏ) ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਜਾਂ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਬਾਰੇ ਜਾਇਜ਼ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ..."

55. ਐਕਟ ਉਨ੍ਹਾਂ "ਹਾਲਾਤਾਂ" ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਜੋ "ਜਾਇਜ਼ ਸ਼ੱਕਾਂ" ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਟੈਸਟ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਅਸਲ ਪੱਖਪਾਤ ਹੈ ਜੋ ਬਾਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਪਰ, ਕੀ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਹਾਲਾਤ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਜ਼ ਖਦਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

56. ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਇਕਰਾਰਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪਰਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀਆਂ/ਅਹੁਦਿਆਂ (ਉਸ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ) ਨੂੰ ਸੰਭਾਵਿਤ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਦੁਆਰਾ ਸੁਲਝਾਇਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ *(ਦੇਖੋ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਸਿੰਚਾਈ ਡਿਵੀਜ਼ਨ, ਪੁਰੀ ਬਨਾਮ ਗੰਗਾਰਾਮ ਛਪੋਲੀਆ, (1984) 3 ਐਸਸੀਸੀ 627; ਸਰਕਾਰੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਕੱਤਰ, ਮਦਰਾਸ ਬਨਾਮ ਮੁਨੁਸਾਮੀ ਮੁਦਲਿਆਰ, 1988 ਪੂਰਕ ਐਸਸੀਸੀ 651; ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਅਥਾਰਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਕੇਡੀ ਬਾਲੀ, (1988) 2 ਐਸਸੀਸੀ 360; ਐਸ ਰਾਜਨ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ, (1992) 3 ਐਸਸੀਸੀ 608; ਇੰਡੀਅਨ ਡਰੱਗਜ਼ ਐਂਡ ਫਾਰਮਾਸਿਊਟੀਕਲਜ਼ ਬਨਾਮ ਇੰਡੋ-ਸਵਿਸ ਸਿੰਥੈਟਿਕਸ ਜਰਮ ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ, (1996) 1 ਐਸਸੀਸੀ 54; ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਐਮਪੀ ਗੁਪਤਾ, (2004) 10 ਐਸਸੀਸੀ 504; ਏਸ ਪਾਈਪਲਾਈਨ ਕੰਟਰੈਕਟ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ, (2007) 5 ਐਸਸੀਸੀ 304)* ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਸਮਝੌਤੇ ਜੋ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਯੋਗ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇੰਡੀਅਨ ਆਇਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਰਾਜਾ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ (ਪੀ) ਲਿਮਟਿਡ, (2009) 8 ਐਸਸੀਸੀ 520 ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਅਪਵਾਦ ਬਣਾਇਆ ਜਦੋਂ ਵਿਚੋਲਗੀ

> "ਕੀ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਯੰਤਰਣ ਜਾਂ ਸੌਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਸੀ ਜਾਂ ਜੇ ਉਹ ਉਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਅਧੀਨ ਹੈ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਉਲਟ) ਜਿਸਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ" (ਐਸਸੀਸੀ ਪੰਨਾ 533, ਪੈਰਾ 34) ਅਤੇ ਇਸ ਅਪਵਾਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਡੈਨੇਲ (ਮਾਲਕੀ) ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲਾ, (2012) 2 ਐਸਸੀਸੀ 759: ਏਆਈਆਰ 2012 ਐਸਸੀ 817 ਅਤੇ ਬਿਪਰੋਮਾਸ ਬਿਪਰਨ ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਐਸਏ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕਸ ਲਿਮਟਿਡ, (2012) 6 ਐਸਸੀਸੀ 384, ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ

57. ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਤੁਲਨ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਝੁਕਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀਜਨਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਗਠਨ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਬੇਤੁਕਾ ਹੋਵੇਗਾ

ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ - ਭਾਵੇਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਵਿਵਾਦਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣੀ ਹੋਵੇ। ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਕੁਝ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਪੱਧਰ ਹਨ ਜੋ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਵਿਚੋਲਗੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ. ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਇੱਕ ਸਮਝਦਾਰ ਕਾਨੂੰਨ, ਕਿਸੇ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਜੋ ਖੁਦ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਧਿਰ ਹੈ, ਜਾਂ ਜੋ ਇੱਕ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ (ਜਾਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਭਰ ਹੈ), ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਧਿਰਾਂ ਸਹਿਮਤ ਹਨ. ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੈਂਬਰ ਸ੍ਰੀ ਪੀਕੇ ਮਲਹੋਤਰਾ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਰਾਜ ਲਈ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵਿਚੋਲੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਰਾਜ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਰਾਜ ਧਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਉਸ ਬਿੰਦੂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਨਿਰਣਾਇਕ ਹੋਣ ਦੇ ਅਧਾਰ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਰਾਜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ - ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ "ਪਹਿਲਾਂ" ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਮੁਆਫ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ

58. ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਇਸ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸੋਧਾਂ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵਿਚੋਲਗੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11, 12 ਅਤੇ 14 ਵਿੱਚ ਸੋਧਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

59. ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਜਾਂ ਹਿੱਤ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ *ਸੰਭਾਵਿਤ* ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵਿਚੋਲੇ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੁਲਾਸੇ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਾਇਜ਼ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਚੌਥੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਿਚੋਲਗੀ ਵਿੱਚ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਟਕਰਾਅ ਬਾਰੇ ਆਈਬੀਏ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਲਾਲ ਅਤੇ ਸੰਤਰੀ ਸੂਚੀ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ "ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ" ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਜਾਇਜ਼ ਸ਼ੱਕਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਐਕਟ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਧਾਰਾ 12 (5) ਅਤੇ ਪੰਜਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ

ਆਈ.ਬੀ.ਏ. ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਲਾਲ ਸੂਚੀ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ), ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ *ਅਯੋਗ* ਹੋਵੇਗਾ, ਚਾਹੇ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੂਰਵ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ। ਜੇ ਅਜਿਹੇ ਅਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਸੂਚੀ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚੌਥੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਈਬੀਏ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਲ ਅਤੇ ਸੰਤਰੀ ਸੂਚੀਆਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ) ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ *ਖੁਲਾਸਾ* ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ *ਅਯੋਗਤਾ* (ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥਾ) ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਗੰਭੀਰ ਉਪ-ਸਮੂਹ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੰਜਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਆਈਬੀਏ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਲਾਲ ਸੂਚੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ)

60. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ *ਅਸਲ* ਅਤੇ *ਅਸਲ* ਪਾਰਟੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ, ਕੁਝ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਪੰਜਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਯੋਗਤਾ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਰਿਵਾਰਕ ਵਿਚੋਲਗੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਬਾਰੇ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ "ਜਾਇਜ਼ ਸ਼ੱਕ" ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਧਾਰਾ 12 (5) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਧਿਰਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਵਿਵਾਦਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਮਝੌਤੇ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਧਾਰਾ 12 (5) ਦੀ ਲਾਗੂਕਰਨ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਧਾਰਾ 12 (5) ਵਿੱਚ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਧਾਰਾ 12 (1) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਖੁਲਾਸੇ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ "ਉਚਿਤ ਸਤਿਕਾਰ" ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

17. ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਾ ਨੋਟ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ "ਆਰਬਿਟਰਾਂ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ" ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਉਪਰੋਕਤ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਕੀਤੇ, ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਨਿਰਪੱਖਤਾਵਾਂ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ 'ਤੇ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਧਿਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਜਾਂ ਪੱਖਪਾਤ ਹੈ। ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ, ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀਤਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ

ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ, "ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੀ ਦਿੱਖ" ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਚੋਲਗੀ ਨਿਰਪੱਖ ਹੈ ਜੇ ਉਸਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀਤਾ ਧਿਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਉਹ ਪਹਿਲੂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸ਼ਬਦ "ਨਿਰਪੱਖਤਾ" ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਸੇ ਪੱਖਪਾਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਆਰਬਿਟਰਾਂ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ. ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਬਦ "ਆਰਬਿਟਰਾਂ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ" ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

18. ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਜਿਸ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ, ਸੋਧ ਐਕਟ, 2015 ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 12 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਆਰਬਿਟਰਾਂ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਗਾਊਂ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਦਾ ਧਿਰਾਂ ਜਾਂ ਸਲਾਹਕਾਰ ਜਾਂ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਅਰਥਾਤ ਜਦੋਂ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਕਲਾਜ਼ ਉੱਪਰ ਕੱਢੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੋਧੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਚੋਲੇ (ਆਂ) ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲੇਗਾ ਜੋ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਗੈਰ-ਅੜਿੱਕੇ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਵਿਚੋਲਗੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ।

15. ਭਾਰਤ ਬ੍ਰਾਡਬੈਂਡ ਨੈੱਟਵਰਕ ਲਿਮਟਿਡ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਨੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ 'ਅਯੋਗ' ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਉਹ 'ਅਯੋਗ' ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ, ਉਸ ਨੂੰ 'ਅਯੋਗ' ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਵਿਚੋਲੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਚੋਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਭਾਵ ਇੱਕ ਕੇਸ ਜੋ ਧਾਰਾ 14 (1) (ਏ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਐਕਟ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਵਿਚੋਲਗੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ ਧਾਰਾ 12 (5) ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਉਸਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਆਪ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸਦੀ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਚੋਲੇ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

8.1 ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਵੀ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੂੰ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1996 ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਵੇਂ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। *ਭਾਰਤ ਬ੍ਰਾਡਬੈਂਡ ਨੈੱਟਵਰਕ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਟੈਲੀਕਾਮ ਲਿਮਟਿਡ* ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਿਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ (2019) 5 ਐਸਸੀਸੀ 755 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਪੈਰਾ 20 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

"20. ਹੁਣ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਕਲੌਤੇ ਵਿਚੋਲੇ - ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਬ੍ਰਾਡਬੈਂਡ ਨੈੱਟਵਰਕ ਲਿਮਟਿਡ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਧਾਰਾ 12 (5) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ 'ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਮਝੌਤਾ' ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪੈਰਾ 15 ਅਤੇ 20 ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

"15. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਧਾਰਾ 12 (5) ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਅਸਮਰੱਥਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਧਾਰਾ 12 (5) ਦੀ ਗੈਰ-ਅੜਿੱਕੇ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੂਰਵ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਦਾ ਧਿਰਾਂ ਜਾਂ ਵਕੀਲ ਜਾਂ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ ਫਿ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਣ ਲਈ "ਅਯੋਗ" ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਅਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਹੈ, ਜੋ ਦੁਬਾਰਾ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਿਰਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਵਿਵਾਦਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਮਝੌਤੇ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 12 (5) ਦੀ ਲਾਗੂਕਰਨ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ. ਇਸ ਲਈ, ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ, ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ, ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹੈ

ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਇਸ ਅਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਆਪਣੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, "ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਮਝੌਤਾ" ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੀ ਉਪਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ. ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, "ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਹਿਮਤੀ" ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

XXX XXX XXX

20. ਫਿਰ ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 12 (5) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵੱਲ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਉਲਟ, ਜੋ ਕਿ ਵਿਵਹਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਛੋਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਧਾਰਾ 12 (5) ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੇਵਲ ਤਾਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਧਿਰਾਂ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਮਝੌਤੇ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਦੀ ਉਪਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਵਿਚੋਲਗੀ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਜੋ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਧਾਰਾ 12 (5) "ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਸਹਿਮਤੀ" ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ. ਸ਼ਬਦ "ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਹਿਮਤੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰੋ" ਇੱਕ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਉਲਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਆਚਰਣ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ, ਇੰਡੀਅਨ ਕੰਟਰੈਕਟ ਐਕਟ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ:

"9. ਵਾਅਦੇ, ਪ੍ਰਗਟ ਅਤੇ ਸੰਕੇਤ—ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਵਾਅਦੇ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਾਅਦਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਜਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਾਅਦੇ ਨੂੰ ਸੰਕੇਤ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ "ਪ੍ਰਗਟ" ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਵੇ।

ਇਹ ਸਮਝੌਤਾ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਖਾਨ ਇੱਕ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹਨ, ਅਜੇ ਵੀ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਉਸ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੱਤਰ ਜਿਸ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਹਿਮਤੀ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਵਜੋਂ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮਿਤੀ 17.01.2017 ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਖਾਨ ਨੂੰ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 12 (5) ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਵੱਲ ਗਈ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਖਾਨ ਦੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਟੀਆਰਐਫ ਲਿਮਟਿਡ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈ, ਜੋ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਉੱਪਰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਸਿਰਫ 03.07.2017 ਨੂੰ ਸੀ। ਇਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸ਼੍ਰੀ ਖਾਨ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਬਾਰੇ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਹਿਮਤੀ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 07.10.2017 ਨੂੰ ਇਕਲੌਤੇ ਵਿਚੋਲੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਧਿਆਨ ਟੀਆਰਐਫ ਲਿਮਟਿਡ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਬਿਆਨ ਵਿਚੋਲੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਹਿਮਤੀ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਖਾਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਬਣੇ ਰਹਿਣ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4, ਧਾਰਾ 7, ਧਾਰਾ 12 (4), ਧਾਰਾ 13 (2) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 16 (2) ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਖੁਦ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਪੀਲ ਅਧੀਨ ਫੈਸਲਾ ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਛੋਟ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਖਾਨ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਸਨੇ ਉਸ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕਲੌਤੇ ਵਿਚੋਲੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ।

9. ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਤੇ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਟੀਆਰਐਫ (ਸੁਪਰਾ), ਭਾਰਤ ਬ੍ਰਾਡਬੈਂਡ ਨੈੱਟਵਰਕ ਲਿਮਟਿਡ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਜੈਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਦੁੱਗਧ ਉਤਪਾਦਕ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸੰਘ ਲਿਮਟਿਡ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਾਜ਼ਾ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ - ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਖਰੀਦ ਕਮੇਟੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਵਧੀਕ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ (i) ਡਿਪਟੀ ਸਕੱਤਰ, ਵਿਭਾਗ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਮਾਲ, (ii) ਉਪ ਸਕੱਤਰ, ਆਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਭਾਗ, (iii) ਉਪ ਸਕੱਤਰ, ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ, (iv) ਉਪ ਸਕੱਤਰ/ਅੰਡਰ ਸਕੱਤਰ, ਆਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ (v) ਹੈੱਡ ਆਫਿਸ, ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਡਿਪਟੀ ਕੰਟਰੋਲਰ, ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ, ਧਾਰਾ 12 (5) ਅਤੇ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਗੁਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਆਰਬਿਟਰੇਟਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, 1996. ਇਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਸਥਿਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

10. ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਤੇ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਸਫਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਏਸੀ ਨੰਬਰ 100/2019 ਵਿੱਚ 27.08.2021 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ ਏਸੀ ਨੰਬਰ 100/2019 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ - ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਖਰੀਦ ਕਮੇਟੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਵਧੀਕ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ (i) ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਸਕੱਤਰ, (ii) ਆਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਉਪ ਸਕੱਤਰ, (iii) ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ, (iv) ਉਪ ਸਕੱਤਰ/ਅੰਡਰ ਸਕੱਤਰ, ਆਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ (v) ਹੈੱਡ ਆਫਿਸ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਡਿਪਟੀ ਕੰਟਰੋਲਰ, ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ/ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹਨ। ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਨੂੰ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1996 ਦੀ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1996 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਇਕ ਨਵਾਂ ਵਿਚੋਲਗੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

11. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵਿਚੋਲੇ ਦਾ ਨਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜੱਜ ਜਸਟਿਸ ਅਭੈ ਮਨੋਹਰ ਸਪਰੇ ਨੂੰ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ/ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਇਨਾਮ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਵਿਵਾਦ ਸਾਲ 2000 ਤੋਂ ਲੰਬਿਤ ਹੈ. ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਅੱਜ ਤੋਂ ਚਾਰ ਹਫਤਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਚੋਲੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਨਵੇਂ ਨਿਯੁਕਤ ਵਿਚੋਲੇ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇਗੀ।

12. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ ਅਤੇ ਅਮਰੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

(ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ: ਇਰਮ ਜਾਨ, ਐਲਸੀਆਰਏ)

ਬੇਦਾਅਵਾ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ/ਨਿਆਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ/ ਨਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Yadwinder Singh
Enrl. No. P/956/2016